

Datum 28-02-2017
Spreker Linda Schreur

(Poly)farmacie bij ouderen

Een geriatrische patiënt

- Pt 82 jaar
- Voorgeschiedenis oa hartinfarct, boezemfibrilleren
- Woont zelfstandig alleen
- Langzaam geheugenproblemen – medicatie niet ingenomen
- Familie schakelt zorg in – toezicht op medicatie inname
- Via apotheek baxter systeem

Medicatielijst

- Acetylsalicylzuur 1dd80mg
- Furosemide 1dd40mg
- Digoxine 1dd0,125mg
- Metoprolol retard 1dd50mg
- Simvastatine 1dd40mg

→ Wat valt op ??

Ascal of Sintrom?

START criteria

cardiovasculair

1	vitamine K-antagonist of directe orale anticoagulantia bij chronisch atriumfibrilleren; uitzondering: mannen van 65-75 jaar zonder cardiovasculaire comorbiditeit
2	acetylsalicylzuur of carbasalaatcalcium (80-100 mg 1dd) bij chronisch atriumfibrilleren, indien een vitamine K-antagonist of directe orale anticoagulantia gecontra-indiceerd zijn of door de patiënt niet gewenst worden

START criteria

gastro-intestinaal

1. Protonpompremmer bij ernstige gastro-oesofageale refluxziekte of peptische strictuur waarvoor dilatatie nodig is.
2. Protonpompremmer bij:
 - a. NSAID* en:
 - # (complicatie van) peptisch ulcus/*Helicobacter pylori* in anamnese
 - # ernstige invaliderende reumatoïde artritis, hartfalen of DM
 - # leeftijd ≥ 70 jaar
 - # leeftijd 60-70 jaar en gelijktijdig gebruik van: orale anticoagulantia, orale glucocorticosteroiden, SSRI of acetylsalicylzuur/carbasalaatcalcium
 - b. lage dosering acetylsalicylzuur of carbasalaatcalcium* en:
 - # ≥ 60 jaar en peptisch ulcus in anamnese
 - # ≥ 70 jaar en gelijktijdig gebruik van: orale anticoagulantia, P2Y12-remmer (clopidogrel, prasugrel of ticagrelor) systemisch werkend glucocorticosteroiden, spironolacton, SSRI, venlafaxine, duloxetine of trazodon
 - # ≥ 80 jaar

Er wordt zorg ingeschakeld

- Dagelijks bezoek van zorg doet patiënt goed
- Neemt onder begeleiding netjes zijn medicatie
- Twijfel aan koken / eten / intake
- Na twee weken klachten misselijkheid en diarree
- Later ook braken, duizeligheid
- Onderzoek: laag kalium en nierfunctie achteruitgang

RISICOVOLLE

MEDICATIE !!

DIURETICA -

DIGOXINE

DIURETICA - DIGOXINE

Furosemide

Laag kalium

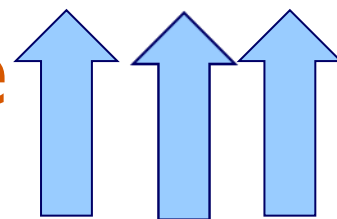
Weinig intake

Achteruitgang nierfunctie

Digoxine spiegel

DIURETICA - DIGOXINE

- Interactie via laag kalium
- Let op als patiënt weinig drinkt
- Door bijwerkingen digoxine -> uitdroging -> vicieuze cirkel
en
- Soms ontstaan problemen als de patiënt sinds lange tijd zijn pillen weer inneemt!!

Hoe het verder gaat

- Patiënt is weer opgeknapt
- Digoxine dosering is verminderd
- Zorg ingeschakeld, toezicht op maaltijden
- **Vervolgens**: de patient krijgt veel pijn aan zijn knie
- Dochter koopt diclofenac bij de drogist

RISICOVOLLE

MEDICATIE !!

NSAIDS

Diclofenac

Ibuprofen

Naproxen...

NSAIDS

Achteruitgang nierfunctie

RF: oa. hoge leeftijd, diuretica,
hartfalen, dehydratie

Interacties: digoxine en diuretica

NSAIDS

- Nierfalen
- Hartfalen
- Hypertensie
- Maagklachten / maagbloeding
- en
- Gewoon bij de drogist verkrijgbaar!!

Hoe het verder gaat

- Op aanraden van de zorg geen NSAID gebruik
- Overleg met huisarts: behandeling jicht
- **Vervolgens:** de patiënt heeft steeds minder dagbesteding
- Hij slaapt slecht
- Wil graag een slaaptablet
- Nog tabletten nitrazepam in huis ...

RISICOVOLLE

MEDICATIE !!

De pammetjes ...

BENZODIAZEPINEN

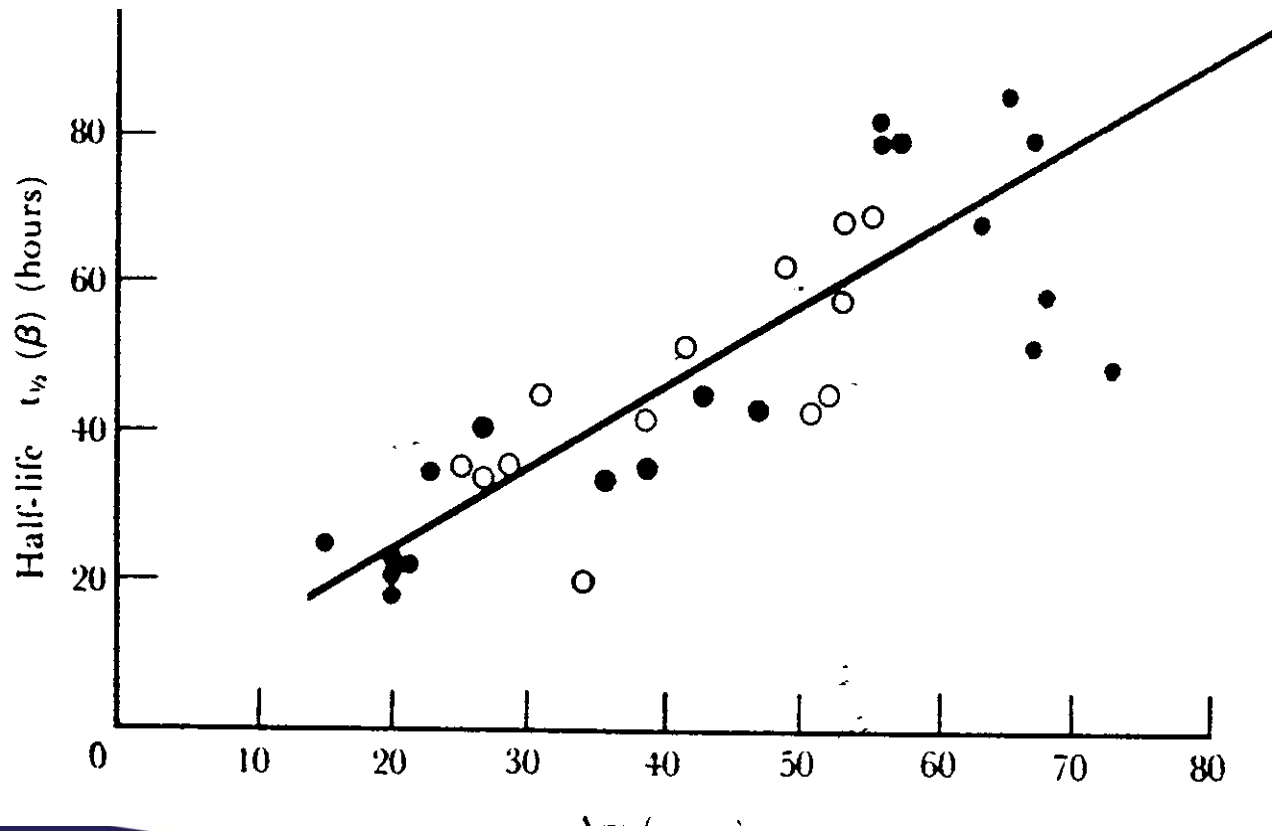
BENZODIAZEPINEN

Effectiviteit niet bewezen bij slaapproblemen

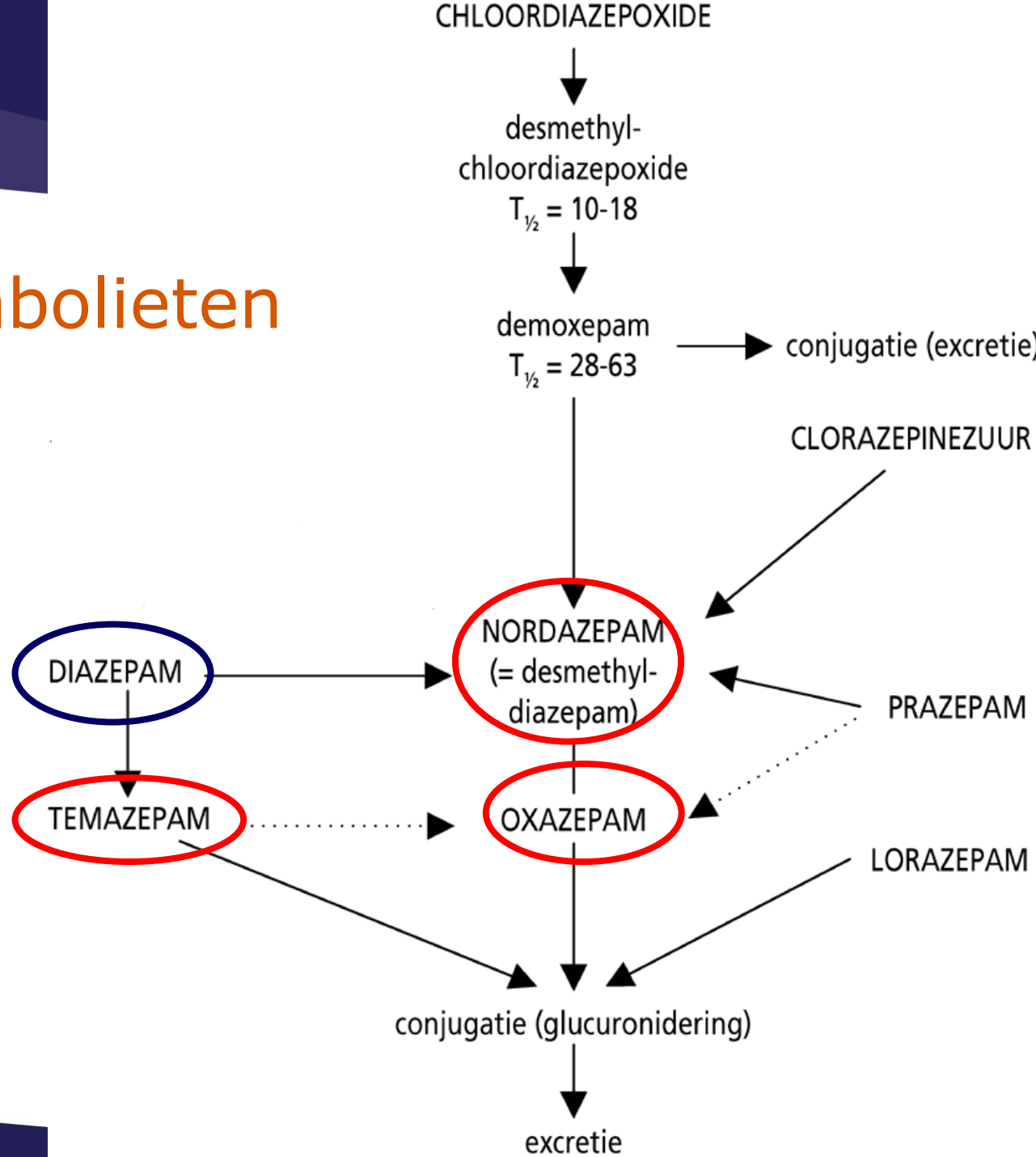
Bijwerkingen: sufheid, verwardheid,
vermoeidheid, duizelig...

Blijft lang in het lichaam bij ouderen

Diazepam T1/2 vs leeftijd

Actieve metabolieten

Halfwaardetijden in uren

Temazepam	11
Oxazepam	15
Nitrazepam	34
Diazepam	48 (100)
Lorazepam	16
Zopiclon (Imovane)	5
Zolpidem (Stilnoct)	2,4

BENZODIAZEPINEN

- Gevaarlijke bijwerkingen voor ouderen
- Lange halfwaardetijd
- Patiënten gebruiken het soms al jaren

en

- Denk aan niet medicamenteuze opties bij slaapproblemen!!

Hoe het verder gaat

- Patiënt gaat inmiddels 2/week naar dagopvang
- Plots onrustig, meer verward en hallucinaties
- Delier zo hevig -> opname ziekenhuis
- Longontsteking
- Ruim een week opname
- Ontslag naar huis, zorg geïntensiveerd

Medicatielijst bij ontslag

- Acetylsalicylzuur 1dd80mg
- Furosemide 1dd40mg
- Digoxine 1dd0,125mg
- Metoprolol retard 1dd50mg
- Simvastatine 1dd40mg
- Omeprazol 1dd20mg
- Haloperidol 1dd1mg

RISICOVOLLE

MEDICATIE !!

ANTIPSYCHOTICA

ANTIPSYCHOTICA

Bijwerkingen: oa slaperigheid,
extrapiramidale symptomen

Langer gebruik dan nodig!
(vergeten te staken)

'Antipsychotica en kwetsbare oude patiënten': Advies per geneesmiddel bij een delier

Geneesmiddel	Advies	Verantwoording/ opmerking
Aripiprazol	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Beperkte ervaring; Lange $t_{1/2}$
Clozapine	Oranje Groen	Geen evidence beschikbaar; Wekelijks bloedbeeldcontrole noodzakelijk; NB. sterk anticholinerge effecten Groen: Clozapine krijgt een groen advies voor de de behandeling van probleemgedrag bij patiënten met de ziekte van Parkinson of Lewy Body Dementie.
Haloperidol	Referentiemiddel	Evidence voor effectiviteit; Doseringsfrequentie 2dd
Olanzapine	Oranje	Evidence voor effectiviteit; NB. sterk anticholinerge effecten
Pimozide	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Groot interactiepotentieel; Lange $t_{1/2}$
Pipamperon	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Doseringsfrequentie 2dd; Laag interactiepotentieel
Quetiapine	Oranje	Geen evidence beschikbaar; NB. sterk anticholinerge effecten
Risperidon	Wit	Evidence voor effectiviteit; Dosisaanpassing bij eGFR < 50 ml/min vereist
Zuclopentixol	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Laag interactiepotentieel

ANTIPSYCHOTICA

- Gevaarlijke bijwerkingen voor ouderen
 - Soms onvermijdelijk bij hevig delier
- maar
- Let op dat het niet onnodig lang gebruikt wordt!

Hoe het verder gaat

- Over de maanden gaat patiënt geestelijk achteruit
- Zoekt naar spullen, veel kwijt
- Achterdochtig
- Omdraaien dag/nachtritme
- Eenmaal dwalen

-> medicamenteuze opties?

RISICOVOLLE

MEDICATIE !!

PSYCHOFARMACA

PSYCHOFARMACA

Bijwerkingen: oa sufheid,
bewegingsstoornissen, vallen, CVA

Vaak off label gebruik

Prescriptie-advies voor kwetsbare oude patiënten: Probleemgedrag bij dementie

Geneesmiddel	Advies	Verantwoording/ opmerking
Aripiprazol	Oranje	Evidence voor effectiviteit bij agressie, agitatie; Evidence voor effectiviteit bij psychoses is inconsistent; Bepaalde ervaring; Lange $t_{1/2}$
Clozapine	Oranje Groen	Geen evidence beschikbaar; Wekelijks bloedbeeldcontrole noodzakelijk; NB. sterk anticholinerge effecten Groen: Clozapine krijgt een groen advies voor de de behandeling van probleemgedrag bij patiënten met de ziekte van Parkinson of Lewy Body Dementie.
Haloperidol	Referentiemiddel	Evidence voor effectiviteit bij agressie; Evidence voor effectiviteit bij agitatie en psychoses is inconsistent; Doseringfrequentie 2dd
Olanzapine	Oranje	Evidence voor gebrek aan effectiviteit bij agitatie; Evidence voor effectiviteit bij agressie en psychoses is inconsistent; NB. sterke anticholinerge effecten
Pimozide	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Groot interactiepotentieel; Lange $t_{1/2}$
Pipamperon	Oranje	Geen evidence beschikbaar; Doseringfrequentie 2dd; Laag interactiepotentieel
Quetiapine	Oranje	Evidence voor gebrek aan effectiviteit bij agressie en psychoses; Evidence voor effectiviteit bij agitatie is inconsistent; NB. sterk anticholinerge effecten
Risperidon	Wit	Evidence voor effectiviteit bij agressie en psychoses; Evidence voor effectiviteit bij agitatie is inconsistent; Dosisaanpassing bij eGFR < 50 ml/min vereist
Zuclopentixol	Oranje	Evidence voor gebrek aan effectiviteit (uitkomstmaat CGI-C); Laag interactiepotentieel

Oorzaken probleemgedrag

- Lichamelijke factoren en medicatie
 - bv pijn, obstipatie, infectie, alcohol
- Psychische factoren
 - bv dementie, delier, psychiatrisch
- Persoonlijke factoren
 - coping, levensstijl, reactie op afhankelijkheid
- Omgevingsfactoren
 - omgang familie, reactie hulpverleners, dagbesteding, mate prikkels autonomie, dagritme etc

PSYCHOFARMACA

- Gevaarlijke bijwerkingen voor ouderen
- Soms onvermijdelijk
- en
- Altijd naast niet medicamenteuze maatregelen !!
- Probeer na enige tijd te staken !!

TOT SLOT...

Zo hoort het óók niet

